

מסורת הש"ס

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

עה.

עין משפט
גר מצוה

(א) סוטה תנ: (ב) וס' כד' שיקשו
עלי רחמים. ערוך ערך שם
(ג) ויבמות יא: יו"ט
כמוסות יר: סה: (ד) סוטה
יא: (ה) שנת קל, (ו) ז"ל
כע"ל, (ז) מילתא פ' י
כסלם, (ח) ובהעלתך יא: ח.

מוסף רש"י

לישנא מעליא בקט.
שמיה דרין קני' דשנת
לפני גלגלן קני' פסחים
על עסקי
משפחותיו. שנאמר להם
קריבות שבת קדש.

רבינו חננאל

ואסיקנא ידן לתן לישראל
תכשיט נשים וציקי קדירה
ואבנים טובות ומרגליות
עם הפסח.

תוס' ישנים

עולה לגג מונותיו עמו.
י' חומר כנחשיות רבה
שליט אוכל עד שמגיע
לחוקם של קרקע מחולה
לחטא: אי הו' בן י'
לחטאין כו'. וערוך לא גזרי
שמיטת להחמין שמה
חדשים משום הנחה כי לא
הולכו עדיין שהמן נדבק:

עינו בכוסו. אזהר שזכות: כל העולם דומה עליו כמישור. ממון
אחרים דומה לו היתר: ישיתנה לאחרים. שמה ישיאוכו עזה:
(א) דאגה. פחד שדואג על הפסד שום דבר פן יבואהו: יורד עמו
לחיו. בכל דבר שהוא יכול להקניטו ולהפסידו הוא יורד: עריוס.

דנאקרו להם במדבר ודגה לשון
תשמים כמו וידנו לרוב (בראשית מח):
ומתקפה פיה. מקנחת פיה של מטה
כמו כאשר ימחה הללחת (מלכים ב
כא): כמי שמקנח את הקערה: דאמר
מר. במסכת סוטה נפרק קמא ודף
יא: לא פרעו כסו. לא היו פרוצים
בעריות במלרים: הנך דאסידין.
אותן שהיו נאמרות לגבי נח כגון
הנך דאמרינן בסנהדרין ודף טו:
ערוה שז"ל ש' ישראל ממיתין עליה
בן נח מזהר עליה והן כבו על
הנוספות: הללו לא טעמו. שהן
קשין לעוברות ומיניקות כדאמרינן
בספרי י' משל אומר לאשה לא תאכלי
כלל מפני התינוק: והוא כורע גד
לגן אמר רבי אסי. זרע הגד אינו
לגן אכל עגול הוא והכי קאמר
קדא והוא עגול כורע גד ולגן
כמרגלית: כגידא. גרעין של
אלינדר: שדומה לזרע פשפן.

עינו בכוסו (ב) עריות כולן דומות עליו כמישור
וחד אמר כל הנותן עינו בכוסו כל העולם
כולו דומה עליו כמישור (א) דאגה בלב איש
ישחנה רבי אמי ורבי אסי חד אמר ישחנה
מדעתו וחד אמר ישיחנה לאחרים: יגנחש
עפר לחמו ר' אמי ורבי אסי חד אמר אפילו
אוכל כל מעדני עולם טועם בהם טעם עפר
וחד אמר אפילו אוכל כל מעדני עולם אין
דעתו מיושבת עליו עד שיאכל עפר תניא
אמר רבי יוסי בוא וראה שלא כמדת הקב"ה
מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את
חבירו יורד עמו לחיו אבל הקב"ה אינו כן
קלל את הנחש עולה לגג מונותיו עמו ויורד
למטה מונותיו עמו קלל את כנען אוכל
מה שרבו אוכל ושותה מה שרבו שותה
קלל את האשה הכל רצין אחריה קלל את
האדמה הכל ניווין הימנה יזכרנו את הדגה
אשר נאכל במצרים חנם רב ושמואל חד אמר דגים וחד אמר עריות מאן

שגם הוא עגול: שמלכין עונותיהן. מחוק שהיו דואגים שמה לא
ירד מן למחר היו משעבדים לגם למקום: (א) אם בן פשעה וכו'. לפי
שנאמר (שמות טו) וימודו בעומר בין שליקט הרבה בין שליקט מעט
מואל עומר לגלגולת ואם נמאל יתר צבית הרלשון בידוע שכן
משעה לרלשון הוא ואם צבית
האחרון בידוע שכן האחרון הוא:
הוא סרח עלי. ומזבעתו כחונכתה:
ירד המן עלי. אלמלא בתוך המחנה
יורד וכחב ואלה העם ולקטו יליא
מחוק למחנה משמע וכחב שטו משמע
למקום רחוק כמו משוט בלחך (איוב
א): להם. משמע אפיו: עגול.
משמע קודם אפייה: תכשיט נשים.
בשמים שהן דוכות במדוכה
ומתקשטות בהן להיות ריחן ערב
לנעליהן: זיקי קדירה. תכלין
לחשיל ערב ומנוסס: שידרו לכן
אנשים עגול. הביאו נדבה ממה
שמואלין צבק צבק כשיואלין
ללקוט את המן שנאמר וילקטו אותו
צבק צבק: נשיאים ממש. עניים
היו: שז' זה סינוק מואל בו כל
מיני טעמים. שהם אולכלת:
לחם

דאמר דגים דכתיב נאכל ומאן דאמר עריות דכתיב נאכל (א) לישנא מעליא
נקט דכתיב יאכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און ולמאן דאמר דגים מאי חנם דהוו מיתין להו
מהפקירא (א) דאמר מר כשהיו ישראל שואבין מים הקב"ה מוזין להם בתוך המים דגים קטנים בכדיהן
בשלמא למאן דאמר דגים אבל עריות לא פריצי בהו היינו דכתיב (ג) נעול אחותי כלה (ג) אלא למ"ד
עריות מאי מעין חתום מהנך דאסירין לא פריצי בהו היינו דכתיב (א) וישמע
משה את העם בוכה למשפחותיו (א) על עסקי משפחותיו שנאסרו להם לשכב אצלם אלא למאן דאמר
דגים מאי בוכה למשפחותיו הא והא הואי (א) את הקשואים ואת האבטיחים רבי אמי ורבי אסי חד אמר
טעם כל המינין טעמו במן טעם חמשת המינין הללו לא טעמו בו וחד אמר טעם כל המינין טעמו טעמן
וממזן והללו טעמן ולא ממזן (א) (והמן) כורע גד לבן (וטעמו) אמר ר' אסי עגול כגידא ולבן כמרגלית
(א) (תניא נמי הכי) גד שדומה לזרע פשתן בגבעולין אחרים אומרים (א) גד שדומה להגדה שמושכת לבו
של אדם כמים תניא אידך גד שמגיד להם לישראל אי בן תשעה לראשון ואי בן שבעה לאחרון לבן שמלכין
עונותיהן של ישראל תניא ר' יוסי אומר כשם שהנביא היה מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין
כך המן מגיד להם לישראל מה שבחורין ומה שבסדקין כיצד שנים שבאו לפני משה לדין זה אומר עכדי
גנבת וזה אומר אחא נמכרת לי אמר להם משה (א) לבוקר משפט למחר אם נמצא עומרו בבית רבו ראשון
בידוע שזה גנבו אם נמצא עומרו בבית רבו שני בידוע שזה מכרו לו וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין זה
אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי אמר להם משה (א) לבקר משפט למחר אם נמצא עומרה בבית
בעלה בידוע שהיא סרחה עלי נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהוא סרח עליה כתיב (א) וברדת הטל על
המחנה לילה (א) (ירד המן עליו) וכתיב (א) ויצא העם ולקטו וכתיב (א) שטו העם ולקטו הא כיצד צדיקים ירד על פתח
בתיהם בינונים יצאו ולקטו רשעים שטו ולקטו כתיב להם וכתיב עונות וכתבו וטחנו הא כיצד צדיקים לחם בינונים
עונות רשעים טחנו בריחים או דכו במדוכה א"ר יהודה אמר רב ואיתימא ר' חמא בר' חנינא מלמד שירד להם
לישראל עם המן תכשיט נשים דבר שנידוק במדוכה ובשלו בפרור א"ר חמא מלמד שירד להם לישראל עם
המן ציקי קדירה (א) והם הביאו אליו עוד נדבה בבקר בבקר מאי בבקר א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן
מדבר שירד להם בבקר בבקר מלמד שירדו להם לישראל אבנים טובות ומרגליות עם המן (א) (והנשיאים הביאו
את אבני השם תנא נשיאים ממש וכן הוא אומר (א) נשיאים ורוח וגשם אין (א) והיה מעמו כמעט לשד השמן א"ר
אבהו (א) מה שד זה תינוק טועם בה כמה טעמים אף המן כל זמן שישאל אוכלין מוצאין בו כמה טעמים
א"ר לשד ממש מה שד זה מתהפך לכמה גוונים אף המן מתהפך לכמה טעמים (א) ויאמר משה בתת ה' לכם בערב
בשר לאכול ולחם בבקר לשבוע תנא משמיה דר' יהושע בן קרחה בשר ששאלו שלא כהוגן ניתן להם שלא כהוגן
לחם

א (מח' פירב חבולת
אסורי ביאם הלכה יח):

הנהגות הב"ה

(א) גמרא עיט כנסת
כל העריות כולן דומות:
(ב) שם ח"ל משה יצנו
ליוקר משפט וכן לקמן:
(ג) שם אמר להם משה
דינו ליוקר משפט למחר
(א) נמאל עומרה וכו'
שהוא סרח עליה) פלג
ויצ' ס"ל אם נמצא
עומרה בבית בעלה
בידוע שהיא סרחה עליה
נמצא עומרה בבית
אביה בידוע שהיא
סרחה עליה: (ד) שם
אנשים עומות ומרגליות עם
המן שנאמר ונשיאים
ביאו: (ה) שם טעם
הביאו: (ו) שם טעם
לשד השמן אמר ר' אבהו
אל תקרא לשד אלא
שד מה שד זה מתהפך
לכמה גוונים אף המן
מתהפך לכמה טעמים
א"ר לשד דלמחר לשד זה
דד מה דד זה מתיק
טעום כה וכו' מוצאין בו
כמה טעמים ויאמר משה
כחם כי כלי ועל פימת
נחת מן ניוון כיצד נמאל
דק"ל לתלמודא הא דכתיב
לשד מתהפך למתהפכת
שדח"ל שם מתהפכת
פעמים אנשים פעמים
נשים פעמים דומות כי
לאו אלמלא עליון לחודיה
קלי אלא חף השדים שם
נקראים כדכתיב במקום זה
נמי קלי שם מתהפכת
למה נזכר כי: (א) רש"י
ד"ה דלמח ז"ל קדש
ד"ה ישיחנה: (א) ר"ה
אם בן פשעה כי ואם
נמאל עומר צבית רלשון
כי בידוע שכן שבעה
לאחרון הוא הפסד
ומה"ד שמלכין וכו' למקום
הפסד ולח"כ מה"ד היא
סרחה עלי. והרבותיה
כחונכתה הפסד ולח"כ
מה"ד הוא פתח על יוסי:

לעזי רש"י

אלינדר"י (אלינדר"א).
כוסבר.

